

זגם תשובות – בית, חינוך ומשפחה, מס' 005371, חורף תשפ"ב

הערה למעריך: הכתוב בסוגריים אינו מחייב את הנבחן.

פרק ראשון

על הנבחן לענות על ארבע מן השאלות 1-5.

1. יצר ויצירה

- א.** הפסד של קדושת החיבור שבין איש לאשתו. אָן: הפסד של הקדושה המיוחדת שנתן הקב"ה במגע שבין איש לאשתו (עמ' 40).
- ב.** (1) איסור על איש ואישה שאינם נשואים זה לזה להיות במקום שבו אנשים אחרים אינם באים אליו ואינם יכולים לראותם.
[הערה למעריך: על התלמיד להתייחס הן לעובדה שהאיש והאישה אינם נשואים זה לזה הן למקום שבו הם נמצאים].
- (2) הייחוד גורם לעבור על איסורי עריות כי נפשו של אדם מתאווה לעריות וקשה לעמוד בפיתוי.
(עמ' 41)
- ג.** פתח פתוח – כאשר הדלת פתוחה לרשות הרבים. אָן: כאשר החלון פתוח לרשות הרבים ואפשר לראות דרך החלון את הנעשה בחדר. סיבת ההיתר: האיש והאישה יחששו לעבור עבירה מחשש שמישהו ייכנס לחדר או יראה אותם דרך החלון.
בעלה בעיר – כאשר בעלה של האישה נמצא באזור. סיבת ההיתר: האישה תחשוש לעבור עבירה מחשש שבעלה יגיע. שומר – כאשר נמצא עם האיש והאישה ילד או ילדה מעל גיל חמש. סיבת ההיתר: ילדים אינם שומרים סוד, והאיש והאישה יתביישו לעבור עבירה בנוכחותם.
[הערה למעריך: על התלמיד להסביר שני מקרים ואת סיבת ההיתר בהם].
(עמ' 42–43)

2. מתי להינשא?

- א.** – בימינו מרבית הצעירים אינם כשירים לנישואין בגיל שמונה עשרה. חסרות להם בגרות רגשית ואחריות לנהל משפחה. [בעבר נערים היו שותפים מלאים בכלכלת הבית ולכן תהליכי ההתבגרות הנפשית היו מואצים].
- בימינו רמת הציפיות הרגשיות ההדדיות של בני הזוג הרבה יותר גבוהה מבעבר.
(עמ' 58–59)
- ב.** (1) – רגילות המחשבה מביאה לידי עבירה.
– הרהור תלוי בלב, וכשמטמאים את הנפש הנמצאת בלב במחשבה רעה קשה יותר מן העבירה עצמה, כי העושה עבירה אין מחשבתו טרודה כל כך.
- (2) המשל: אילנות גדלים במרחק כדי שהשורשים והענפים של אילן אחד לא יפריעו לשורשים ולענפים של אילן אחר. לאחר שכל אילן גדל ונתן פרי – אפשר לקטוף מכל אילן את פריו הבשל ולעשות מן הפירות מרקחת. הנמשל: נער ונערה צריכים לגדול במרחק זה מזה ולפתח את האישיות שלהם באופן עצמאי. רק לאחר שיגיעו למוכנות ולבשלות יקימו את ביתם יחד.
(עמ' 62–64)

3. קידושין ונישואין

- א. (1)** – חדר המיועד לחתן ולכלה.
 – החתן מביא את הכלה לביתו לשם נישואין.
 – פריסת הסודר על ראש החתן והכלה בשעת ברכות הנישואין.
 – יציאת בתולה בהינומה. אָנּוּ: החתן מכסה את כלתו בהינומה.
 – ייחוד עם אלמנה.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני הסברים.]
 (עמ' 77)
- (2)** – פני החתן והכלה בכיוון ירושלים.
 – נותנים אפר מקלה על ראש החתן על מקום תפילין של ראש.
 – שוברים כוס והחתן אומר "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני...".
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני מנהגים.]
 (עמ' 78; 80)
- ב. (1)** נישואין שלא נעשו כדת משה וישראל וחסרים בהם המרכיבים הבסיסיים של מעשה קידושין ונישואין על פי ההלכה. אָנּוּ: רישום פקידותי במשרד הפנים של ארצות זרות, המכירות בזוג כבעל ואישה על פי הבעת נכונותו לחיות כזוג.
- (2)** נישואין אזרחיים תקפים לחומרה:
 – האיש נתן טבעת לאישה בפני עדים והאישה הסכימה להתקדש.
 – האיש והאישה חיים כזוג לכל דבר, וההנחה היא ש"אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וגמר ובעל לשם קידושין".
 נישואין אזרחיים אינם תקפים:
 – נתינת הטבעת היא מעשה סמלי ואין בכוננת הזוג להינשא מבחינה הלכתית.
 – העובדה שהאיש והאישה חיים כזוג אינה מקנה לנישואיהם תוקף הלכתי. הכלל ההלכתי "אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות" נאמר על אדם המקפיד בשמירת המצוות, ולא על מי שבחר במודע לקיים זוגיות שלא כדת משה וישראל.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב טעם אחד לכל אחת מן הדעות.]
 (עמ' 81–82)

4. בניית הבית

- א. (1)** כי הוא גרם לאשתו צער בדבריו.
(2) בגלל שדמעתה מצויה – אונאתה קרובה.
 (עמ' 102)
- ב. (1)** צריך לומר בנחת כדי שיקבלו ממנו (עמ' 103).
(2) עליו להגיב בנחת ובאופן שלא יגרום לאשתו צער.
- ג.** הקשבה נכונה – הקשבה מתוך רצון לשמוע מה עבר על בן הזוג; הקשבה כדי להשתתף עם בן הזוג.
 הקשבה לא נכונה – הקשבה כדי לצאת ידי חובה; הקשבה כדי לשפר ולתקן את מעשיו של בן הזוג; הקשבה כדי לשפוט ולערוך מבחנים לבן הזוג במה הוא הצליח ובמה הוא נכשל.
 [הערה למעריך: על התלמיד לציין דוגמה אחת להקשבה נכונה ודוגמה אחת להקשבה שאינה נכונה.]
 (עמ' 107)

5. חובות ביחסי הורים וילדים

- א. (1)** עיקר החינוך הוא בקיום מצוות בנוכחות הילדים, והם לומדים לעשות כן כשיגדלו (עמ' 173).
- (2)** דרך החינוך – חינוך הוא בכל נער ונער לפי טבעו, דעתו ומידותיו. לעומת זאת ציווי והרגל הם שווים בכלם. תוצאה – חינוך משפיע גם על עתיד הנער: "גם כי יזקין לא יסור ממנה". לעומת זאת המצווה והמרגל אינו בטוח שהנער המצווה והמתרגל יעשה כמצוותו גם כשיגדל ויהיה ברשות עצמו. (עמ' 178–179)
- ב. (1)** מעשי אלימות כלפי ילדים.
- (2)** חינוך מתוך אהבה, חיבה, קרבה, סבלנות וסובלנות כלפי ילדים, מאור פנים, לימוד והסברה ["שמאל דוחה וימין מקרבת" מתוך מגמה חינוכית]. (עמ' 175–176)
- ג.** כי זה סיפור לתועלת (עמ' 176).

פרק שני

על הנבחן לענות על שלוש מן השאלות 6–10.

6. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א.** הסבר: כדי שהאיש לא יגרש את אשתו בפזיזות ובלי שיקול דעת. מטרה זו מושגת באמצעות ההתחייבות הממונית שבכתובה. (עמ' 91)
- ב. (1)** התחייבויות הבעל כלפי אשתו נוגעות לתקופה שבה הם נשואים ולתקופה שלאחר סיום הנישואין (עקב גירושין או מיתת האיש).
- (2)** התחייבויות הנוגעות לתקופה שבה הם נשואים – מזונות, כסות, עונה [הערה למעריב: על התלמיד לכתוב התחייבות אחת]. התחייבות הנוגעת לתקופה שלאחר סיום הנישואין – לדאוג לפרנסת האישה [מאתיים זוז]. (עמ' 91–95)

7. מצוות עונה

- א.** רבי יוסי בן חלפתא אמר למטרונה שמאז בריאת העולם הקב"ה מזווג זיווגים. המטרונה אמרה שהיא יכולה לעשות זאת בקלות, ואף זיווגה אלף עבדים לאלף שפחות ביום אחד. למוחרת בבוקר התברר שהעבדים והשפחות שזיווגה לא הסתדרו ביניהם ואף פצעו זה את זה. רבי יוסי בן חלפתא אמר לה שאכן מלאכת זיווג זיווגים קשה לפני המקום כקריעת ים סוף (עמ' 19–20).
- ב.**
- מצוה לשמח חתן וכלה ולרקוד לפנייה ולומר שהיא נאה וחסודה.
  - רבי יהודה בר אילעי היה מרקד לפני הכלה.
  - מבטלין תלמוד תורה להכנסת כלה לחופה.
- [הערה למעריב: על התלמיד לציין הלכה (או דוגמה) אחת]. (עמ' 79)
- ג.** לא לחבק; לא לנשק; לא לישון עמה בבגדיה על המיטה (עמ' 129) [לקבל תשובות מתאימות אחרות].

8. טומאה וטהרה

- א.** בשתי מערכות יחסים אלה צריך שתהיה הימנעות, הגבלה, והיחס איננו מבוסס על תאוותנות; במקומה יש יחס של אהבה וחובה, יחס של קרבה (עמ' 130).
- ב.** (1) חשש שיחיו חיי אישות בזמן נידתה.
 (2) רבי עקיבא התיר לאישה נידה לכחול לפקוס ולהתקשט בבגדים צבעוניים כדי שלא תתגנה בפני בעלה [ועלול הוא לגרשה].
 (עמ' 131)
- ג.** האישה סופרת שבעה ימים רצופים אחרי הפסק הטהרה שבהם היא נקייה מדם. בימים אלה היא צריכה לבדוק [בבוקר וסמוך לשקיעת החמה] שאין לה דימום (עמ' 133–134).

9. כיסוי ראש

- א.** (1) מדוע המשנה מחשיבה אשה שיוצאת וראשה פרוע עוברת על דת יהודית, דהיינו עוברת על צו שמקורו בדברי חכמים? הרי אישה שיוצאת וראשה פרוע עוברת על צו התורה [כפי שנלמד מפריעת ראש האישה הסוטה שבנות ישראל מוזהרות שלא לצאת בפרוע ראש]!
- (2) מדאורייתא אסור לאישה לצאת בגילוי ראש אבל מותר לה לצאת עם כיסוי ראש קטן, אבל חכמים קבעו שאין די בכיסוי ראש קטן אלא צריך כיסוי ראש מלא. [”יוצאה וראשה פרוע” שעוברת על דת יהודית הכוונה היא אפילו אם היא מכסה את ראשה בכיסוי ראש קטן שמותר מדאורייתא].
 (עמ' 143–144)
- ב.** החתם סופר סובר שאסור לאישה נשואה להוציא אפילו מעט מן השיער מחוץ לכיסוי הראש.
 הרב משה פיינשטיין התיר לנשים שרוצות להקל להוציא מעט מן השיער מחוץ לכיסוי הראש.
 (עמ' 145)

10. שאלות קצרות

- על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א–ג.
- א.** אליעזר עבד אברהם בדק את מידותיה הטובות של רבקה ואת התאמתה להיות כלה ליצחק הגדל במשפחה גומלת חסדים.
 לומדים מכך שכל אחד מבני הזוג צריך לבדוק את תכונותיו ומידותיו הטובות של בן הזוג שאיתו הוא רוצה להתחתן, וכן את ההתאמה ביניהם.
 (עמ' 15–17)
- ב.** (1) רבי יהודה החסיד השווה את גרימת הבושה לאחר לרצח.
 (2) רמזו לנשי רעיהם רמיזות של ניאוף. א: הגביהו את קולם כדי שהנשים ישמעו אותם ויתעורר יצרן אליהם.
 (עמ' 46–47)
- ג.** שמה של הבדיקה הראשונה הוא ”הפסק טהרה”, ומטרתה לוודא שהדימום פסק [בעקבות בדיקה זו האישה עוברת מחזקת רואה דם לחזקת נקייה] (עמ' 133).

פרק שלישי

על הנבחן לענות על שלוש מן השאלות 11-15.

11. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א.** הסבר: כדי שהאיש לא יגרש את אשתו בפזיזות ובלי שיקול דעת. מטרה זו מושגת באמצעות ההתחייבות הממונית שבכתובה. (עמ' 91)
- ב.** (1) התחייבויות הבעל כלפי אשתו נוגעות לתקופה שבה הם נשואים ולתקופה שלאחר סיום הנישואין (עקב גירושין או מיתת האיש).
- (2) התחייבויות הנוגעות לתקופה שבה הם נשואים – מזונות, כסות, עונה [הערה למערך: על התלמיד לכתוב התחייבות אחת]. התחייבות הנוגעת לתקופה שלאחר סיום הנישואין – לדאוג לפרנסת האישה [מאתיים זוז]. (עמ' 91-95)

12. התנהלותה של משפחה

- א.** (1) בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות בשל תנאים הלכתיים שלא מצוי שיתקיימו כולם יחד.
- (2) – יש לבן גם אב וגם אם.
- גם האב וגם האם הפעילו על הבן את השפעתם המונעת.
- האב והאם מדברים בקול אחד.
- האב והאם עומדים מול הבן באותה מידה של כובד ראש וכבוד.
- יש בין האב והאם אחדות דעים ורצון משותף. [הערה למערך: על התלמיד לכתוב שני תנאים]. (עמ' 185)
- ב.** (1) לקבוע זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה. אן: צריך לייחד עת קבוע ללימוד תורה בכל יום שלא יעבידנו בשום פעם אף אם הוא סבור להרוויח הרבה.
- (2) יהיה עליו כמו חוב וישלימנו בלילה.
- (3) מצווה להדר כל מה שיכול ללמוד בחבורה. (עמ' 186-187)

13. קרבה בין האיש לאישה

- א.** רבי יוסי בן חלפתא אמר למטרונה שמאז בריאת העולם הקב"ה מזווג זיווגים. המטרונה אמרה שהיא יכולה לעשות זאת בקלות, ואף זיווגה אלף עבדים לאלף שפחות ביום אחד. למוחרת בבוקר התברר שהעבדים והשפחות שזיווגה לא הסתדרו ביניהם ואף פצעו זה את זה. רבי יוסי בן חלפתא אמר לה שאכן מלאכת זיווג זיווגים קשה לפני המקום כקריעת ים סוף (עמ' 19-20).
- ב.** – מצוה לשמח חתן וכלה ולרקוד לפניו ולומר שהיא נאה וחסודה.
- רבי יהודה בר אילעי היה מרקד לפני הכלה.
- מבטלין תלמוד תורה להכנסת כלה לחופה. [הערה למערך: על התלמיד לציין הלכה (או דוגמה) אחת]. (עמ' 79)
- ג.** לא לחבק; לא לנשק; לא לישון עמה בבגדיה על המיטה (עמ' 209) [לקבל תשובות מתאימות אחרות].

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. בשתי מערכות יחסים אלה צריך שתהיה הימנעות, הגבלה, והיחס איננו מבוסס על תאוותנות; במקומה יש יחס של אהבה וחיבה, יחס של קרבה (עמ' 210).
- ב. (1) חשש שיחיו חיי אישות בזמן נידתה.
(2) רבי עקיבא התיר לאישה נידה לכחול לפקוס ולהתקשט בבגדים צבעונים כדי שלא תתגנה בפני בעלה [ועלול הוא לגרשה].
(שם)
- ג. האישה סופרת שבעה ימים רצופים אחרי הפסק הטהרה שבהם היא נקייה מדם. בימים אלה היא צריכה לבדוק [בבוקר וסמוך לשקיעת החמה] שאין לה דימום (עמ' 212).

15. שאלות קצרות

על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.

- א. אליעזר עבד אברהם בדק את מידותיה הטובות של רבקה ואת התאמתה להיות כלה ליצחק הגדל במשפחה גומלת חסדים.
לומדים מכך שכל אחד מבני הזוג צריך לבדוק את תכונותיו ומידותיו הטובות של בן הזוג שאיתו הוא רוצה להתחתן, וכן את ההתאמה ביניהם.
(עמ' 15-17)
- ב. (1) רבי יהודה החסיד השווה את גרימת הבושה לאחר לרצח.
(2) רמזו לנשי רעיהם רמיזות של ניאוף. אָן: הגביהו את קולם כדי שהנשים ישמעו אותם ויתעורר יצרן אליהם.
(עמ' 46-47)
- ג. שמה של הבדיקה הראשונה הוא "הפסק טהרה", ומטרתה לוודא שהדימום פסק [בעקבות בדיקה זו האישה עוברת מחזקת רואה דם לחזקת נקייה] (עמ' 212).